

Bilaga 1

Samlad rapport för den nationella tillsynsinsatsen biotopskydd

2019-12-16 sammanställt av Kristina Höök Patriksson

Inledning

Miljösamverkan Sverige har samordnat en nationell tillsynsinsats inom generellt biotopskydd. Sex länsstyrelser har deltagit i den gemensamma insatsen. Syftet med insatsen har varit att ge kraft och effektivitet till länsstyrelserna att driva planerad grön tillsyn men också att en samlad insats ger bättre genomslag gentemot allmänhet och verksamhetsutövare.

Genomförande av den nationella tillsynsinsatsen

Vi gjorde ett tidigt varsel om den gemensamma kampanjen under slutet av 2018 så att alla länsstyrelser skulle ha möjlighet att planera för detta i sina tillsynsplaner. I mars 2019 gick det ut en inbjudan som länsstyrelserna fick svara på. En instruktion gick ut i maj som satte ramarna för länsstyrelsernas tillsynsinsats samt underlag att använda i insatsen: mallar för pressmeddelande, fältblankett, redovisning av fältbesök. I juni, innan semestern, hade vi ett Skype-möte med mediaträning tillsammans med vår kommunikatör. Miljösamverkan Sverige gick ut med pressmeddelande tidigt i augusti och de flesta deltagande länsstyrelser skickade pressmeddelande inför sina egna insatser. Fältbesöken genomfördes i huvudsak i augusti och september enligt de ramar som satts upp. I september, efter fältbesöken, hade vi den första omgången kalibreringsmöten, där vi tillsammans några länsstyrelser i taget tittade på vad vi hittat och reflekterade tillsammans om hur gå vidare med ärenden. Därefter var det "eget arbete" med kommunikering och utredning hos länsstyrelserna. I november ordnade vi med en andra omgång kalibreringsmöten, nu tillsammans med vår projektjurist. Dessa kalibreringsmöten syftade till att stötta i utredningsdelen av handlägningsprocessen. Den gemensamma kampanjen avslutas med denna samlade rapport.

En detaljerad rapport finns sammanställd för fältbesöken och den första omgången kalibreringsmöten.

Resultat

Länsstyrelserna har rapporterat följande data om sina tillsynsinsatser.

Län	Typ av odlingslandskap	Antal kontrollerade objekt vid fältbesöket	Antal objekt som utreds vidare efter fältbesöket	Antal utskickade "begäran om förklaring"	Antal ärenden som utreds vidare efter förklaring
Dalarna	Mellanbygd	9	2	4	2
Jönköping	Stadsmiljö	16	2	16	2
Kalmar	Fullåkersbygd	29	15	15	15
Kronoberg	Skogsbygd	5	1	1	1
Västra Götaland	Fullåkersbygd	47	45	45	41
Östergötland	Mellanbygd	6	5	4	2
SUMMA		112	70	85	63

	Odlingsröse	Källa	Stenmur	Dike/bäck	Allé	Småvatten	Åkerholme	TOTALT
Dalarna antal kontroller	1		1	1	4		2	9
antal som utreds							2	2
Längd (m) /areal (m2) /antal (st)	100			20	6		197	297 m2
Jönköping antal kontroller					16			16
antal som utreds					2			2
Längd (m) /areal (m2) /antal (st)					3			0 m 0 m2 3 st
Kalmar antal kontroller			22	7				29
antal som utreds			13	2				15
Längd (m) /areal (m2) /antal (st)			2 059	353				2 412 m 0 m2 0 st
Kronoberg antal kontroller			3	1	1			5
antal som utreds				1				1
Längd (m) /areal (m2) /antal (st)				535				535 m 0 m2 0 st
Västra Götaland antal kontroller			6	10	1	1	29	47
antal som utreds			6	10		1	28	45
Längd (m) areal (m2) antal (st)			244	1 914		1 660	23 095	2 158 m 24 755 m2 0 st
Östergötland antal kontroller	1		1	3			1	6
antal som utreds	1		1	2			1	5
Längd (m) /areal (m2) /antal (st)	39		64	422			1 893	486 m 1932 m2 0 st
TOTALT antal kontroller	2	0	33	22	22	1	32	112
antal som utreds	1	0	20	15	2	1	31	70
TOTALT längd/areal/antal	139 m2	0	2367 m	3 244 m	9 st träd	1 660 m2	25 191 m2	5591 m 26 990 m2 3 st

Sex länsstyrelser deltog i insatsen. Två länsstyrelser hade valt att göra kontroller i fullåkersbygd, två länsstyrelser valde mellanbygder, en skogsbygd och en stadsmiljö. 112 kontroller gjordes totalt. Mellan fem och 47 biotopskyddsobjekt kontrollerades per län. Av dessa kontroller utreddes 70 borttagna/skadade objekt vidare. Det var alltså 62 % av alla kontrollerade objekt där det funnits anledning att gå vidare med kommunikering och utredning. Det varierar dock stort mellan länen i ”pricksäkerhet” i urvalet. Allt från 12 % till 95 % av utvalda tillsynsobjekt som behövde utredas vidare.

Vid tidpunkten för slutrapportering (15 december 2019) hade sammantaget 85 skrivelser med begäran om förklaring skickats ut, alltså en första skriftlig kommunikering med de som äger eller har rådighet över de skadade biotopskyddsobjekten. Efter denna kommunikering fortsätter 63 ärenden, medan 22 har lagts ner (avskrivits).

Stenmurar är den typ av biotopskydd som kontrollerats mest, 33 st eller 30 % av kontrollerna. Nästan lika många åkerholmar har kontrollerats, 32 st. Därefter är det mest diken/bäck och alléer, 22 st vardera. Skadorna på de kontrollerade alléerna är små. Endast enstaka träd är berörda. När det kommer till diken är det värre. Där har över 3 km dike skadats eller tagits bort. Längden skadad/borttagen stenmur är drygt 2 km. Den borttagna arealen åkerholme uppgår till drygt 2,5 ha. Den genomsnittliga arealen på en skadad åkerholme är drygt 800 kvm.

Kalibreringsmöten efter fältbesök

Vid fyra tillfällen har kalibreringsmöten hållits mellan länsstyrelserna, tre länsstyrelser åt gången. Vid de första två mötena gick vi igenom exempel på fältbesöksobjekt från länen och vi diskuterade hur man kan gå vidare med frågor till markägare och utredning. Detaljerade anteckningar från mötena finns sparade på länsstyrelsernas samverkansyta för Grön tillsyn.

Urval av tillsynsobjekt

Någon länsstyrelse noterade att metoden för urval inte gett tillfredsställande träffsäkerhet. En riskbaserad urvalsmetod är nog bättre. Funderingen bekräftas i viss mån av en annan länsstyrelse som hade utgått från inkomna tips och länsstyrelsens egna iakttagelser för urvalet och den länsstyrelsen har också högre träffsäkerhet.

Kontakt före

Det uppfattas som positivt av flera länsstyrelser att kontakt tagits med markägare innan tillsynsbesöken.

Noggranna iakttagelser vid fältbesöket

Vid mötena pratade vi om vilka iakttagelser man bör notera vid fältbesöket för att kunna styrka att det är fråga om biotopskydd till exempel ett dike som under stor del av året håller ytvatten eller en fuktig markyta. Även iakttagelser som handlar om dikets naturvärde är viktiga, till exempel växtlighet och markstruktur.

Lokalkännedom

Det kan vara viktigt att känna till landskapets specifika förutsättningar för att dra rätt slutsatser vid fältbesöken, till exempel hur kalkberggrund kan ge upphov till nya källflöden eller att det är vanligt med grunda diken som bara håller vatten under en kort tid vid extrema flöden (exempel från Öland).

Ställa förutsättningslösa frågor vid eller efter fältbesöket

Vid fältbesöken kan man bli fundersam om vad det är man faktiskt ser. Många gånger går det inte säga säkert om det verkligen är ett biotopskydd som skadats förrän man fått möjlighet fråga markägaren om historiken. Det är inte "pinsamt" att fråga även om det kommer sluta med avskrivning. Det ingår i vårt jobb att kolla upp förändringar i landskapet. Det behöver också kompletteras med kart- och flygfotostudier. Exempel på situationer som kommit fram i kampanjen är kontinuiteten av och innehållet i åkerholmar samt vattenföringen i diken. Oavsett utgången i ärendet är det viktigt resonera om varför/varför inte det är biotopskydd.

Kalibreringsmöten vid utredning

De två sista mötena diskuterade vi hur man kan gå vidare med tillsynsärenden efter att man fått svar från markägare. Då deltog också projektjuristen. Flera intressanta ämnen togs upp.

Allt är inte biotopskydd - lätt igenkännbara och ett särskilt värde

I lagen står det att generella biotopskydd ska vara "lätt igenkännbara". Det står så för att det ska vara enkelt begripligt för alla vad som är skyddat eftersom det är ett generellt skydd. Vi hade flera exempel på tillsynsobjekt där just "lätt igenkännbart" kan ifrågasättas, bland annat stenar och jord blandat i en hög, en terrasskant (åkerholme?), en kraftledningsstolpe där det börjat växa sly runt om och dräneringsbrunn med sly, en torr grop (åkerholme?), en gammal tomtplats där huset är borta sedan länge.

Även mänskligt skapade objekt (stolpe och brunn) kan vara biotopskyddade. Det mänskligt skapade objekten har ju i sig utgjort de odlingshinder som har gjort platserna obrukbara. Även solitärträd kan vara biotopskyddade åkerholmar. Men... allt är ändå inte biotopskyddade åkerholmar! Flera kriterier måste vara uppfyllda. Enligt lagen ska det var **lätt igenkännbart** och det ska finnas ett **särskilt värde**. Därutöver tillkommer definitionen av en åkerholme (se förordning och Naturvårdsverkets handbok). Är till exempel. sly särskilt värdefullt? Troligen inte. En vidkronig ek? Troligen. Åkerholmens innehåll kan alltså ha betydelse.

Biotopskydd är ett "organiskt" skydd

Allmänt sett kan det vara bra att tänka på det generella biotopskyddet som ett "organiskt" skydd. Skyddet kan uppstå när nya biotoper skapas direkt eller indirekt och som uppfyller definitionen i lagstiftningen, men skyddet kan också upphöra på grund av förändringar i markanvändning runt om. Biotopskyddet kan släckas ut av naturliga orsaker. Därför är det också en vanlig fråga hur man ska se på kontinuiteten av olika biotopskyddade miljöer. Hur länge skatill exempel ett upplag med stenar ha legat på åkern för att det ska bli biotopskyddat? Hur länge får ett dike vara "torrt" för att det inte längre ska vara biotopskydd? Enligt handboken gäller ett år som någon slags gräns, men vad gäller om inga särskilda värden hunnit uppkomma? Även om inte vissa biotoper inte direkt hyser arter kan det ju ändå bidra till variation i odlingslandskapet och ge förutsättningar för gömslen etc. Det kan ju ske ganska omedelbart när biotopen skapats. Vi resonerade också om att objekt som visserligen är aningen otydliga som biotopskydd till exempel en terrasskant, men om de funnits med lång kontinuitet troligen hyser mer biologisk mångfald och således har ett särskilt naturvärde.

Det är myndigheten som har bevisbördan i tillsynsärenden

Det första tillsynsmyndigheten måste göra i ett tillsynsärende är att visa på att det är ett biotopskydd som är skadat. Många gånger finns ingenting kvar av det borttagna biotopskyddet och då finns kanske bara en flygbild som enda bevismaterial. Räcker det för att bevisa att det varit ett biotopskydd? Ja, det kan det göra ibland men inte alltid. Det beror på vad det är för omständigheter som man behöver kunna visa på. Det kan till exempel vara svårt

att enbart med ett flygfoto hävda att vattenföringen i ett dike är tillräcklig för att diket ska vara biotopskyddat. Även att stenmurar är tillräckligt pålagrade kan vara svårt att bevisa med enbart flygfoton. Man kan alltså behöva komplettera bevisföringen med annat till exempel äldre kartor. Uppgifter från markägaren kan också vara viktiga.

Proportionalitet

Man behöver överväga proportionaliteten innan man ingriper med ett föreläggande om återställning av ett biotopskydd. Å ena sidan att bara förstöra och komma undan med det är inte okej, men å andra sidan var det ett så stort naturvärde med det borttagna eller skadade biotopskyddet? Länsstyrelsen behöver kunna argumentera för sitt föreläggande, till exempel åkerholmen har haft ett naturvärde därför att den bland annat behövs som småbiotop i ett storskaligt åkerlandskap (landskapsperspektiv) och den skulle nog inte fått dispens i händelse av en prövning enligt 11b (arrondering för stor). Varje åkerholme är viktig, även de med lite mindre innehåll. Detta är argument som måste komma fram i ett beslut om föreläggande och rättelse. Det behöver alltså bli tydligt genom denna argumentering varför det är proportionerligt att förelägga om rättelse.

Vad är rimligt att förelägga om?

Det finns inga konkreta praxisfall hur långt man kan gå i att begära rättelse. Kan man till exempel förelägga om att en åkerholme ska fyllas med lite bättre strukturer än vad den hade innan ödeläggelsen? Vad man kan anta utifrån allmänna rättsprinciper så är det nog rimligt att förelägga om rättelse till så lika som möjligt mot vad det var innan. Även här är det fråga om att tänka på vad som är proportionerligt. Ett annat exempel som togs upp i sammanhanget var val av trädart vid återställande av allé – inte avvika till något dyrare eller svårare än det träd som tagits bort. De ekologiska förutsättningarna ska dock beaktas. Detaljeringsnivå ska vara rimlig (exempel stamdiameter). Det ska finnas faktiska möjligheter att följa föreläggandet. Ett annat exempel var en garagebyggnad intill en stenmur, där garagebyggnaden orsakat att stenmuren inte längre är biotopskyddad. Garagebyggnaden hade bygglov från kommunen. I detta fall diskuterade vi om det verkligen var proportionerligt att förelägga om rivning av garaget eller om det var rimligare att tänka sig åtgärder för att förbättra stenmuren som biotop (uppstädning, ta bort skärp etc.).

I det här sammanhanget tog vi också upp hur en rättelse kan hållas på lång sikt. Det kan till exempel vara problem att få ordning på en åkerholme om föreläggandet endast handlar om att upphöra med brukandet av marken. Bara upphört brukande kan vara svårt att upprätthålla på lång sikt om inte tydliga ”odlingshinder” finns där. Markeringar skapar tydlighet, både för myndigheten och den som ska bruka marken runt om åkerholmen. Vad skulle ett förbud (förbud att bruka/plöja) istället för ett föreläggande innebära juridiskt? Problemet med det skulle kunna vara att det kan vara svårt att upprätthålla beslutet på sikt. Förbudet ska då egentligen kontrolleras med någon slags regelbundenhet. Förbud kan vara befogat att be om inskrivning på inskrivningsmyndigheten – då gäller förbudet också mot en ny ägare. Det kan vara skillnad i proportionalitet mellan att förbjuda och förelägga. Det som ska vara styrande är vad man vill uppnå. Vad behöver göras? Vad ska vi nå fram till? Ta ställning där först och sedan vilken beslutstyp. Kombinationer möjligt.

Bedömning av skada i det enskilda fallet

I Naturvårdsverkets handbok kan man läsa om vad som typiskt sett är en skada. Men länsstyrelsen måste ändå göra en bedömning om det är en skada i det enskilda fallet. Som exempel pratade vi om ett odlingsröse som är av låg kvalitet naturvårdsmässigt, därför att det innehåller jord och skräp, samt att det också kontinuerligt tillförts odlingsstenar från

åkern ("aktivt odlingsröse") kanske inte skadas av tillkommande större stenar och jord fastän det skulle vara en skada på ett äldre intakt och "avslutat" odlingsröse.

Vi resonerade också om huruvida det spelar roll i vilket län, alltså kontexten? Egentligen inte, men möjligen kan det spela roll i vilket landskap man befinner sig i. Exempelvis kan vissa träd ha ett särskilt värde i stora ensartade landskap medan det i småbrutet odlingslandskap spelar mindre roll.

Tydliga beslut oavsett föreläggande eller avskrivning

Oavsett vilken slutsats man kommer till vilken tillsynsåtgärd som ska göras; avskrivning eller rättelse, ska det fattas ett tydligt beslut med motivering och information om vad som gäller. På vilket sätt får man lägga på sten och så vidare. Även om slutsatsen blir att inte just det här odlingsröset tog skada av åtgärden så kan det vara bra att förebygga så att inte andra gör det senare. Beakta vad som står om förebyggande åtgärder i 26 kap. 1 § miljöbalken.

Brottsanmälan

Vi har diskuterat hur en brottsanmälan ska göras, vem som ska anmälas och vilka bedömningar länsstyrelsen ska göra i sammanhanget. Vikten av att det finns en långsiktig samverkan med rättsväsendet. Om inte uppenbart preskriberat så ska anmälan göras. Vikten av att inte göra brottsanmälningar till vare sig den viktigaste eller enda åtgärden. Huvudfokus ska vara den egna tillsynen och rättelser i naturen.

Samordna tillsyn med kulturmiljö

Det är inte så ovanligt att biotopskydd sammanfaller med fornlämningar och kulturhistoriska lämningar. Det kan behövas samordning med kulturmiljöenheten på länsstyrelsen.

När det blir "våldigt mycket"

Vi fick en redovisning av ärenden på Öland där skadorna var mycket omfattande särskilt på stenmurar. Det här var ett exempel på "exceptionell" tillsyn. När det blir så här stort kan särskilda åtgärder behövas, bland annat en strategi för effektiv handläggning av ärendet, särskild kontakt med polis och åklagare och eventuellt också kommunikationsplanering. När det blir så här allvarligt är också vitesföreläggande befogat enbart med motiveringen att det är stora skador på naturmiljön.

Informera om ansökan i efterhand

Det finns ingen anledning att informera om möjligheten att söka dispens i efterhand om möjligheterna att ge dispens är liten eller ingen. Men om det ändå verkar finnas en möjlighet att lämna dispens eller om man tänker att det vore ur naturvårdssynpunkt den bästa lösning att den redan utförda åtgärden får vara kvar, då kan det vara bra att leda in på detta spår. Ett exempel på det kan vara när en typ av biotopskydd omvandlats till en annan typ av biotopskydd med högre naturvärde (från åkerholme till våtmark). Det är dock frivilligt att söka dispens, så det är inget man kan tvinga någon att göra.

Vikten av förebyggande tillsyn

Flera av de exempel visade på behovet och nyttan av förebyggande tillsyn, alltså information till både markägare och andra myndigheter som markägare och verksamhetsutövare kommer i kontakt med. Garagebyggnaden vid stenvuren är ett sådant exempel mer information till kommunen som får in bygglovsfrågor. Ett annat exempel var ovarsamma beskrivningar av alléträd. Detta skulle kunna undvikas med bättre information.

Media

Uppmärksamheten i media för tillsynskampanjen har inte varit särskilt stor förutom i Östergötlands län. Där blev det både TV-inslag i SVT Öst, som även täcker in Sörmland och Gotland, och reportage i lokalradion samt tre tidningar.

Länsstyrelsernas erfarenheter

Tillsynsinsatsen har gett följande erfarenheter och funderingar inför kommande planerade tillsynsinsatser hos länsstyrelserna.

Förberedelser

Två länsstyrelser kommenterar hur de gjort sina förberedelser:

- *Hos oss var det en person som gjorde flygbildsanalysen, det kan vara bra att samarbeta vid urvalet. Det går alltid att förbereda sig bättre och nu har vi fått verktyg för att kunna göra det (Östergötland).*
- *Att använda sig av Jordbruksverkets blockdatabas för att få ut information om gränser för främst åkerholmar har varit ett bra arbetssätt. På så sätt får man tydligt fram ytor i åkrar som ändrats från att inte ha uppfyllt kriterierna för att vara godkänd jordbruksmark till att bli det. Det finns då skäl att misstänka att en åkerholme kan ha tagits bort (Västra Götaland).*

Två länsstyrelser har uppmärksammat svårigheterna med flygfoton som underlag:

- *Flera länsstyrelser har erfarit att det kan vara svårt att tolka flygbilderna. Det kan vara svårt att se om det är en stenmur eller ett dike som är borta eller ej beroende på hur skuggorna faller i ortofotot (Kalmar).*
- *Det kan vara svårt att se om en stenmur eller röse är borta eller ej beroende på hur skuggorna faller i ortofotona. Mindre rösen kan också vara svåra att se/identifiera i ortofoton (Kronoberg).*

Fältbesöken

Fyra länsstyrelser har använt appen Collector vid fältbesöken och alla vittnar om att det har underlättat fältarbetet även om det finns förbättringspotential (Jönköping, Östergötland, Kalmar och Västra Götaland).

- *Det var smidigt att använda appen Collector vid förberedandet av fältbesöket då all information som behövdes för fältbesöket kunde laddas upp i appen. Nackdelarna var att GPS:en inte riktigt stämde och att vi inte hade flygbilder eller ortofoton i appen. Det tog dock tid att lära sig appen och det var en del teknikstrul, men i huvudsak var arbetet med Collector positivt (Jönköping).*
- *Vi var väl förberedda med kartor och Collector-appen innan kontrollen, vilket kändes tryggt vid fältbesöket (Kalmar). Collector var smidigt att använda som digitalt fältstöd. En fördel var att det gick att rita in avvikelser som upptäcktes i fält direkt vid besöket, för att sedan kunna ta in det digitalt i GIS på kontoret (Kalmar).*

- *Collector var en hjälp i vissa fall, men ett extra krångel i andra fall. Vi behöver också bli bättre på att ta bra foton - särskilt översiktsbilder så att vi får bra bilder att kommunicera sedan (Östergötland).*

Andra erfarenheter från fältarbetet:

- *Det är värdefullt att studera omkringliggande biotoper för att få en uppfattning om dessa har påbyggts med material från de misstänkt borttagna biotoperna. Därtill kan man från studier av dessa omkringliggande biotoper få ett grepp om den ungefärliga utformningen och utseendet på den borttagna biotopen (Västra Götaland).*
- *De allra flesta undersökta ärendena drivs vidare efter fältbesök samt begäran om yttrande. Det torde visa på att tillsynsinsatsen träffat rätt i fråga om skyddade biotoper. I annat fall borde det varit fler avskrivna ärenden. (Västra Götaland).*

Utredning och beslut

En länsstyrelse noterar att det är viktigt att planera in tid för arbetet efter förberedelser och fältbesöken för att komma framåt i ärendena om rättelse (Dalarna).

En länsstyrelse redovisar sina insikter om vad man kan besluta om och hur:

- *En erfarenhet som vi även dragit vid tidigare tillsynsinsatser är att det är viktigt att skriva tydliga villkor i besluten så det går att utföra tillsyn. Vi har även fått insikt om att vissa felaktigt utförda åtgärder helt enkelt inte går att få rättelse i, trots att det skulle behövas. Lagstiftningen sätter krokben ibland (Dalarna).*

En annan länsstyrelse är spända på fortsättningen:

- *Vi kommer att arbeta vidare med diken som lagts igen utan dispens och det kommer att bli intressant att se hur åklagare/domstol ser på det material vi har (Kronoberg).*

Information

En länsstyrelse ser framtida utmaningar:

- *De brukare som medvetet hade tagit bort biotoper där dispens hade prövats och nekats hade inställningen att det ekonomiskt var värt det. Vår framtida utmaning kan vara att informera mer om biotopernas biologiska värden, för att öka förståelsen för att de behöver finnas i odlingslandskapet (Kalmar).*

Kampanjen

Några länsstyrelser kommenterar upplägget på tillsynskampanjen i stort. Bland annat har mallarna uppmärksammats:

- *Det har underlättat att rapportering har skett i förberedda mallar (Kalmar).*
- *Vi har haft svårt att avsätta tid till projektet och då har det varit superbra att all rapportering har skett i förberedda mallar. Det känns bra att vi har kunnat lägga det på vår nivå och ändå kunnat få ut massor av vår medverkan (Östergötland).*

En kommentar finns om allmänna lärdomar:

- *Det här är första gången vi jobbar på det här sättet med planerad tillsyn så vi har fått med oss en massa bra tips, lärdomar och ett arbetssätt som gör det smidigt att jobba med planerad tillsyn (Östergötland).*

Kalibreringsmötena har också varit uppskattade:

- *Avstämning mellan länen och möte med extern jurist var väldigt givande och värdefullt för vårt fortsatta arbete med planerad tillsyn (Kalmar).*
- *Intressant att höra frågeställningar och erfarenheter från andra län (Kronoberg).*

Sammanfattande analys

I huvudsak har tillsynskampanjen genomförts enligt planeringen. Det har varit striktare tidsgränser för de olika momenten i länsstyrelsernas enskilda insatser. Det har gett resultat i bättre sammanhållna kalibreringsmöten och att länsstyrelserna kommer framåt med enskilda ärenden snabbare.

Urvalsmetoden har stor betydelse för träffsäkerheten och därmed också effektiviteten i tillsynsinsatserna. Det är inte särskilt tidsbesparande att åka på fältbesök där det inte finns några överträdelser. Där behöver erfarenheterna som kommit fram i denna kampanj användas framöver.

De redovisade skadorna av biotopskydd i areal och längd tyder på att det kan vara omfattande förluster av viktiga biologiska miljöer i jordbrukslandskapet. Fastän förhållandevis få platser kontrollerats i denna kampanj (drygt 100 platser i sex län) uppgår förlusterna till åtskilliga kilometer och arealer.

Samtalen vid kalibreringsmötena och de insamlade erfarenheterna tyder på att deltagarna har lärt sig mycket om biotopskyddstillsyn och att de har fått en djupare förståelse för förutsättningarna för tillsynen. Inte minst de resonerande samtalen om biotopskydd som lätt igenkännbara och med särskilda värden har varit mycket bra för säkrare bedömningar i tillsynsarbetet. Projektjuristen har varit till stor hjälp för att ge perspektiv på tillsynsarbetet.

Mediaintresset för biotopskyddstillsyn är inte särskilt stort, inte alls som för strandskydd. Det kan ha att göra med att de uppfattas av media som något som inte berör allmänheten i samma utsträckning som strandskydd.

Försöket med Collector har varit givande och uppskattat av de länsstyrelser som fått möjlighet att prova. Ingen av testlänen kunde tänka sig en återgång till det analoga arbetssättet trots vissa brister. Förhoppningsvis blir det en fortsättning på att utveckla ett digitalt fältstöd för provnings- och tillsynshandläggare inom Förvaltningsobjekt Natur.

För få länsstyrelser deltog i kampanjen. Det är tråkigt att inte fler länsstyrelser har kunnat få del av kunskaperna vi byggt upp tillsammans i kampanjen. Egentligen var det ett bra tillfälle att vara med eftersom det fanns särskild finansiering för samordningen av kampanjen, men när inte så många länsstyrelser deltar blir kostnaden per deltagande länsstyrelse hög. Det är inte väl använda finansiella medel totalt sett. Sex länsstyrelser har nu en bättre samsyn på biotopskyddstillsynen, men de länsstyrelser som inte deltagit är inte i kapp. Det är ett problem för likvärdigheten.